

УДК. 111:130.2

БЛОКОБИЛЬСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР,*доктор філософських наук, професор,**професор кафедри філософії Донецького національного технічного університету***СИДОРОВА КСЕНІЯ,***аспірант кафедри філософії**Донецької філії Центру гуманітарної освіти НАН України*

МІФ ДОНЕЦЬКА. ОНТОЛОГІЯ САМОСВІДОМОСТІ МІСТА

Стаття вводить до наукового обігу поняття "міф міста", яке, з точки зору авторів, не тождне поняттям "міфи міста" і "міфологія міста". Аналізується історія формування міфу Донецька, виділяються основні етапи його становлення, експлікуються його змістовні та функціональні особливості.

Ключові слова: міф міста; міські міфи; міфологія міста; регіональна ідентичність.

Постановка проблеми та стан її вивчення. У сучасному філософському дискурсі тема міста набуває все більшого значення. Ідеться й про візуалізацію вигляду постіндустріальних міст, які повинні якимось чином замінити промислові мегаполіси, і - що особливо важливо для України - про повернення від безликих соціалістичних стереотипів містобудування до європейських взірців організації урбанізованого простору. Крім того, усе більшої ваги набуває переконання, що саме через рефлексію над сутністю трансформації міста - від античного полісу, через римське, потім середньовічне християнське, модерне й аж до індустріального міста - нарешті можна зрозуміти й сутність цивілізаційних мандрів західної культури як такої. Але постає питання: що чи хто має стати предметом теоретичної уваги? Просторова локалізація, архітектурні особливості міста, міські літописи, історичні артефакти чи, може, легенди та міфи? Місто як певною мірою "уявна" (за термінологією Андерсона) спільнота та величина не може бути повністю репрезентоване через символ, креслення або хартію. Що вже говорити про дух міста, який у символах (наприклад у гербі), хартіях, мисленні мешканців, архітектурі, фольклорі та ін. не лише передається, а й формується як такий.

Складність концептуалізації найпотемнішої але й найважливішої складової життя міста - його душі, духу, його саморозуміння, яке так чи інакше відбивається в сприйнятті міста його друзями та ворогами, набуваючи сенсу туристичної візитівки (на кшталт метафоричних образів - "Північна Пальміра", "Перша столиця України", "Місто, що ніколи не спить" тощо) - уводить до сучасного (у тому числі й медійного) дискурсу специфічні, зазвичай анонімні побудови, що можна назвати міфологіями міст. Зокрема, донецька міфологія вже неодноразово ставала об'єктом наукової та художньої рефлексії¹. Тим більше такий підхід доречний у випадках звернення до об'єктів або віддалених у часі, або (як це не дивно прозвучить) до ситуації найактуальнішого сьогодення. Бо тут ідеться про неможливість безпосереднього вивчення реалій, які історично або ідеологічно відокремлені. Зокрема, для адекватного розуміння особливостей ментальних та прагматичних імперативів

різних частин України звертатися до непрямих методів дослідження цих ідеологічно небезпечних формувань (зважаючи на їхню важливу роль у формуванні соціальних ідентичностей) дослідників примушують політичні змагання років новітньої української незалежності. Саме через подібні обставини в дослідницькій літературі з'явився концепт регіональної міфології.

Із регіональними міфологіями зазвичай пов'язують функції ідеологічно забарвленого позиціонування регіону, його виокремлення серед інших через артикуляцію унікальностей, що розглядаються як основа місцевої ідентичності. Серед характерних рис, навколо яких розгортаються сюжети регіональних міфів, можуть бути територіальні, етнічні, історичні, економічні, географічні чи природні особливості. Але треба наголосити на необхідності понятійного розрізнення "міфів міста", "міфів про місто" та "міфу міста". Тобто міфи міста (про окремі споруди, постаті, ті чи інші події тощо) можуть складати певну міфологію, проте необов'язково цілісну. Наприклад, у Донецьку значно поширені (і вже стали предметом наукового дослідження) міфологічно забарвлені уявлення про "місто мільйона троянд", "найбільш зелене з промислових міст", "місто вугілля та металу" та ін. [6]. Інший, так би мовити зовнішній, шар міської міфології складають ідеологічні кліше, сформовані в сприйнятті "спостерігачів-нерезидентів", тобто стереотипи, що транслюються навколо міста чи регіону. Такі оповіді формуються як відповідна реакція на коротко- чи довгострокові ситуації, що міцно та гостро пов'язані з містом/регіоном. Знову ж таки, для Донецька такими "зовнішніми" емблемами є *місто з поганою екологією*, *місто, де можна добре заробити* чи оповіді часів Помаранчевої революції про "донбасян". Але й "відбір" міфів міста, із яких деякі відмирають, а інші не лише продовжують жити, а й стають своєрідним архетипом розбудови нових реалій (як приклад можна згадати нещодавню спробу донецької влади відродити клумби з трояндами по всьому місту), й емблематичні наративи про місто, які загострюють (інколи перебільшуючи) типові особливості місцевого менталітету, але не підробляють їх, базуються на самосприйнятті, що невідривно пов'язане зі сприйняттям власного міста та власного місця в місті, і які можна позначити концептом "міф міста".

Метою статті є концептуалізація поняття "міф міста", уточнення його змісту та референта.

¹ Див., наприклад, "Метафізика Донецька. Філософські есе." - Донецьк, 2012. - 200 с.

Виклад основного матеріалу. Розуміючи незвичайність подібної концептуалізації, спробуємо прояснити її через питання, яке було поставлене на початку статті: що чи хто є репрезентатами міста як такого? Звичайно, мова не може йти про якусь сукупність свідомостей окремих індивідів. Як уже було сказано, нерелевантними треба визнати символічні, історичні чи топологічно-архітектурні реалії. При цьому важко заперечити тезу про наявність спільних рис міської/регіональної свідомості, певних "принципів мислення-розуміння-буття", через які відбувається особисте осягнення спільних культурних (національних, державних, загальнолюдських) обривів. Логіка організації простору, відчуття плину часу, "поверхова" архітектоніка, динаміка історичного руху сакральних та змістових центрів формують унікальну свідомість себе, іншого та світу. Саме ці особливості, що лежать в основі міської/регіональної ідентичності впливають, особливо в моменти піднесеного звернення до суті тих чи інших процесів (політичні вибори, патріотичні аксіології, етичні та телеологічні настанови тощо), на обрання варіанту поведінки, який відповідає не стільки особистим уподобанням, скільки детермінується відносинами за принципом "свій-чужий". Що й породжує, додамо, міфи про місто.

Звісно, міф міста не є чимось експлікованим та застиглим. Розуміння себе формується в певних природних, але й, що значно важливіше, соціокультурних обставинах. Саме у відповіді на виклики повсякденного середовища як певна результуюча вибудовується щось не закріплене в явному вигляді, але притаманне більшості проявів міста - чи то в мисленні і діях його мешканців, чи то в матеріальних артефактах. Кожному, хто знайомий зі світовою літературою, відомий дух Петербургу, що був закарбований на сторінках геніальних творів Пушкіна та Достоевського. Саме це спільне бачення (розуміння), яке нікому не належить, але одночасно може вважатися власністю всієї громади, яке відбивається в символах, документах, спорудах, подіях, але практично ніколи не є предметом рефлексії, яке, додамо, не є істинним, бо не має логічної форми, але саме тому й не може бути спростоване, складаючи "простір безсумнівності" колективного Я, треба називати міфом міста.

Міф як і будь-яку іншу форму ідеального буття важко артикулювати. Він може бути знайдений через інтерсуб'єктивні прояви (у ментальності носіїв, організації соціального простору тощо). Виявити актуальний міф узагалі та донецький регіональний міф зокрема можна через його прояви в "протидії" (якщо визнати міф дієвим, він обов'язково викликає певну реакцію - в очікуванні, стереотипах, пресупозиціях "розглядання") зовнішніх спостерігачів донецького життя. Так, у проведеному авторами дослідженні виявилася неабияка евристичність (щодо раннього етапу формування донецького міфу) текстів відомих російських письменників (Кароніна-Петропавлівського, Вересаєва, Сергєєва-Ценського, Паустовського, Купріна, Серафимовича та ін.), які відвідали Донечину наприкінці XIX - на початку XX ст., тобто за часів активної розбудови індустріального міста. Особливості регіонального буття в радянські часи відтворювалися завдяки їх відображенню в масовій ідеологічній продукції (гаслах, плакатах, газетних статтях, виступах керівників, типових меморіалах тощо). Сучасний етап розвитку донецького міфу був відтворений через репрезентацію в засобах масової інформації.

Поява перших великих фабрично-заводських підприємств, їх швидкий розвиток у Донбасі в другій половині XIX ст. створили величезні можливості, а отже, приваблювали чимало населення з різних кінців імперії.

Усього лише за 40 років (з 1870 р. до 1914 р.) населення Юзівки зросло майже в 350 разів (відповідно з 200 осіб до близько 70 тис. осіб у 1914 р.). Але в той час, коли на кінець XIX ст. край стає досить інтенсивно заселеним та освоєним, при всьому цьому, як пише Ф. Турченко, ця територія "у народній пам'яті залишалася "ступом широким, краєм веселим", де кожен зможе знайти волю й захист. Його репутація, як "регіону свободи, краю необмежених можливостей не зникала". На донецьких теренах серед тих шукачів, що сюди приходять, формується певне сенсотворче ядро, і воно так само стає причиною відповідної поведінки, зафіксованої в міфопоетичних практиках шахтарського середовища: "В землі гроші огрібає, У неділю водку п'ют" [1, с. 55].

Відвідувачі краю свідчили, що "цивілізаційний вплив сучасності" був тут майже непомітний; навпаки, сучасний промисловий розвиток, врешті відтворив дикий характер степу, закарбований в уяві росіян і українців" [2, с. 37]. Сказане стосувалося найперше житлових умов робітників. Відомими є описи надзвичайної концентрації та скупченості помешкань, антисанітарії й непристосованості для життя приміщень (землянок, бараків, сараїв, літніх кухонь тощо). Для ілюстрації наведемо дані з дослідження П. Покровського, які стосуються 1913 р. За ними: 40,4 % донбаських шахтарів жили в землянках, де не було вікон і підлоги; 2,5 % - у сараях і літніх кухнях; 25,8 % - у селянських хатах; 22,3 % - у цегляних чи кам'яних будинках. Для 64,8 % шахтарів житлова площа не перевищувала 4 кв. м. на особу [4, с. 244].

Небезпека умов праці зумовила те, що в робітничій шахтарській пісенній творчості часто зустрічається мотив прощання, який символізує і прощання з сонцем, світлом, а отже, і з життям, відрив від земного світу, заглиблення в темряву, небуття і, врешті-решт, - смерть [7, с. 81].

*Шахтер в яму спускається,
С белым светом прощается.
Он там ходит со свечою,
А смерть носит за плечою* [1, с. 59].

При цьому не треба забувати, що основою світоглядних змін нового населення Юзівки, переважна більшість яких учора була ще селянами, слугувала православна ментальність. Напруження екзистенційного "стояння на краю", яке в уявленні православного селянина характеризувало роботу в "пеклі", із повсякденним дотиком до "потойбічного" та зворотній бік такого порушення "нормального" порядку речей, порушення етичних норм - буйство та безпробудне пияцтво вилитося в загальні риси "донецької" ментальності періоду формування міста. Ці риси - буйність та розгульність, неповага до власності, батьків, здоров'я та життя, низька релігійність - знайшли відображення в нарисах письменників, які відвідали Юзівку на межі XIX-XX ст. [5].

Утрачаючи зв'язок зі звичним для себе середовищем (тобто середовищем традиційним, де відбувалася первинна соціалізація), робітники шахт та заводів залишалися в стані чи-то надзвичайної подорожі, чи-то війни. Їхня надзадача (видобуток вугілля, плавка чавуну, металу), пов'язана з виходом за межі нормального соціального буття, перетворювала повсякденне життя населення Юзівки на щось подібне до життя козаків у бойовому таборі. Цікаві паралелі із шахтарського та козацького життя з цієї точки зору можна вважати дуже показовими².

Таким чином, перший етап донецької регіональної

² Сидорова К. Л. "Релігійні та ідеологічні витоки Донецького регіонального міфу", магістерська робота, ДВНЗ "ДонНТУ" - рукопис - 2013. - 116 с.

міфології позначається формуванням специфічного світогляду, що пов'язаний із викривленням природної, звичної соціальної реальності, її міфологізацією на основі трансформації християнського релігійного світогляду, який відновлює пам'ять "язичницьких" практик контактів із потойбічним (робота під землею, гартування металу) і синкретично їх поглинає, виливаючись у християнсько-язичницький світогляд, а пізніше стає основою донецької міфології. Адже склалося так, що індустріалізація краю перетворила його мешканців на групу, що втратила зв'язок із традиційним суспільством і була поставлена перед необхідністю виконувати небачені досі види праці, розраховані на обраних людей, що живуть за межами суспільного простору, таких, що спроможні ризикувати життям, на "козаків-шукачів щастя". Люди, які виконують непересічну роботу, наділені правом не підкорюватися правилам існування соціуму, їхня маргінальна поведінка виправдовується способом їхнього існування. Оформлюється релігійно забарвлений міф про особливу роль людей, покликаних долею для виконання сакральної місії (протиборства стихії). Разом із тим, про релігійну природу "індустріальної" міфології треба говорити з обережністю, зважаючи на великий секуляризаційний потенціал техніки як такої³.

Після потрясіння початку ХХ ст. первинна шахтарська міфологія трансформується вододілом революції, викривляється й сплавляється зі світоглядом нової держави. Це позначається наступним етапом наповнення символічного простору регіону міфологемами, який будувється вже на основі існуючого міфу й відбувається в русі історичних особливостей розвитку регіональної спільноти. З точки зору марксистсько-ленінської доктрини, людина - істота, що працює, робітник. Цей погляд й утілювався на просторах Донбасу. Замість релігійної серцевини саморозуміння робітничої спільноти було запропоновано (у тому числі й за допомогою підризу Свято-Преображенського собору з відкриттям на його місці напівскаральної могили "Борцям за Радянську владу) альтернативний, ідеологічно обґрунтований наратив, що мав забезпечувати єдність мешканців регіону - міф про героя-трудівника, який призначався не стільки для виховання суспільства, скільки для мобілізації його енергії. Юзівський період в історії міста радянські ЗМІ обходили, але власне "шахтарське" походження міста цілком уклалося в матрицю радянської трудової слави. Символи Донецька стабільні та незмінні - обличчя шахтарів у вугільному пилові, терикони як тло міських споруд, брили вугілля, шахтарська коногонка, пам'ятник шахтарю, що тримає видобуте вугілля тощо.

Таким чином, попередній релігійний, "козацький" міф про особливу роль та долю людей, що виконують сакральну місію (боротьби з Хаосом, перетворення його на простір порядку, життєвий простір), виправдовуючи їх право не дотримуватися правил існування соціуму, дістає подальший розвиток за радянських часів, сполучаючись з ідеологією народу-месії. Героїчний міф вбирає в себе трудову ідеологію й виливається в міф про *обраного* героя-трудівника, покликаного створити та ствердити новий світопорядок, про надлюдину, адже її місія звичайній людині вже не під силу. Новий міф про трудове радянське місто, де герой-робітник здійснює свій подвиг, виступає оновленою версією міського міфу, а його зворотнім боком стає внутрішнє переко-

нання донеччан у власній не лише особливості, але й винятковості.

Ідеологічна обраність як змістовний фокус радянського донецького міфу, необхідним чином мала трансформуватися разом із соціальним контекстом 1990-х - 2000-х рр. При цьому граничний релігійний статус міфічного наративу завжди залишається аподиктично незмінним. Радянські міфологеми про класову та трудову винятковість заміщуються нараціями про обраність, релевантну новим соціальним та культурним реаліям. Але злиденність перших пострадянських часів, а також безпідставність упевненості у власній винятковості поза радянською ідеологією (праця робітників перетворюється на непрестижну та не дуже високооплачувану) викликає до життя нові сюжети міфічної легітимації. Тепер міфотворчість не спрямована в майбутнє, вона, навпаки, прагне вкорінитися в минулому: попередниками донеччан стають скіфи та сармати ("ми існували в праісторичні часи, до Москви та до Києва"). Причому не прості скіфи-кочівники переміщались донецьким диким полем, а Царські скіфи. Донецьчина малюється, крім локації сарматського та скіфського минулого, як місце битви на Калці, утілення анархічної свободи "батьки Махна", як батьківщина менделєєвської 40-каградусної горілки тощо. Виникають твердження про те, що на цих територіях відбувається есхатологічна битва між скандинавським богом Тором та Світовим Змієм, або що в донецьких степах мешкали міфічні лицарі круглого столу короля Артура. Озвучується версія "валлійського" походження Донецька.

Винятковість Донецька серед українських міст підкреслюється посиленням на його столичність: Донецьк - вугільна столиця; економічна столиця; східна столиця; футбольна столиця, а Донбас - "донор України". Відбувається певна релігієзація міста, яка навіть отримує відповідне наукове обґрунтування (див. [3]).

У міфотворчому процесі активно експлуатуються реалії нової епохи та набувають нового звучання старі сюжети. Крім згаданих вище "трояндових" та "зелених" легенд, активно експлуатується твердження про "справжній донецький характер", причому як у позитивному так і в негативному сенсі. Формується "новостара" система змістів навколо донецького футбольного клубу "Шахтар". Дослідники зазначають із цього приводу, що "футбол став у Донецьку справжнім культом, що супроводжується всіма міфологічними атрибутами" [6, с. 102]. Зокрема, футбольними пам'ятниками, найпершим і найважливішим із яких є, безперечно, "Донбас-Арена". Після відкриття стадіону у 2010 р. міська міфологія збагатилася новим символом міста, який за своєю "відкритою" знаковістю, емблематичністю практично переважив усі попередні концепти. Він увібрав у себе попередні міфологеми, актуалізуючи їх у футбольній символіці. Сама назва команди - "Шахтар", її символ кріт, навіть гасла команди корелюють із шахтарською професією, наприклад: "Кубок (медалі) на гора!".

Висновки

Процес формування донецького регіонального міфу умовно можна окреслити трьома етапами, співвіднесеними з історичним виміром буття регіону: індустріалізацією, радянським періодом та сучасним пошуком власної регіональної ідентичності в загальному контексті українського суспільства, що досі трансформується.

Перший етап донецької регіональної міфології позначається формуванням специфічного світогляду, який пов'язаний із викривленням природної, звичної реаль-

³ Техніка, тобто мобілізація світу гештальтом робітника, може як руйнувати будь-яку віру взагалі, так і виступати найбільш рішучою антихристиянською силою з усіх відомих до того (К. Юнгер) [8, с. 240].

ності, її міфологізацією на основі трансформації християнського релігійного світогляду, що відновлює пам'ять "язичницьких" практик контактів із потойбічним (робота під землею, гартування металу) і синкретично їх поглинає, виливаючись у християнсько-язичницький світогляд і далі - в основу донецької міфології. Формується релігійний міф про особливу роль людей, покликаних долею для виконання сакральної місії (протиборства стихії).

Другий етап розгортання донецької регіональної міфології пов'язаний з утіленням радянської ідеології народу-месії - пролетаріату. Взаємодіючи із шахтарською міфологією на терені Донбасу, вона створила міф про героя-трудівника, обраного для порятунку світового ладу, надлюдину, її особливу місію та про місто як місце здійснення онтологічного подвигу.

Третій етап наповнення символічного простору донецького міфу вибудовується вже на тлі міфологеми про героя-трудівника, яка стала для свого суб'єкта (власне, мешканців Донбасу) культурним універсумом. Саме пошук зовнішнього підтвердження регіональної винятковості (особливо в часи, коли радянські ідеологи почали втрачати свій потенціал) породжує міфи про донецьку винятковість: поряд із радянськими сюжетами про "місто мільйона троянд", "найзеленішого серед промислових міст світу" виникають наративи про "футбольну столицю", "місто найгарніших жінок", "східну столицю України", "годувальників держави" тощо.

Донецький міський міф розвивається від релігійно забарвленого міфу про особливу роль людей-борців із Хаосом, через ідеологічний міф про обраного героя-трудівника, трудова слава якого розгортається в промислового місті, і до міфу про донецьку винятковість, фондовану не стільки природними чи історичними факторами, скільки людською діяльністю. Наявний міф

продукує систему уявлень "про місто" і "себе самого", яка відбивається, перш за все, у міфічних логіках формування донецької ідентичності й специфічної ментальності і яку не можна ані засуджувати, ані культивувати. Але саме цей ірраціональний стрижень стає віссю, навколо якої обертається формування сучасного обличчя міста, його міфів та зовнішнього сприйняття Донецька.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білецька В. Шахтарські пісні / В. Білецька // Етнографічний вісник. - 1927. - № 5. - С. 55-59.
2. Куромія Г. Свобода і терор у Донбасі: Українсько-російське прикордоння, 1870-1990-ті роки / Гіроакі Куромія. - К. : Основи, 2002. - 510 с.
3. Миронович Д. В. Релігійний простір міста (на прикладі міста Донецька) / Д. В. Миронович // Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління : зб. наук. праць ДонДУУ : Соціологія управління. - 2008. - У 12 т. - Т. IX. - Вип. 4 (94). - С. 315-323. - (Серія : Спеціальні та галузеві соціології).
4. Покровский П. А. Как живет донецкий шахтер (по анкетным данным) / П. А. Покровский // Русское богатство. - 1913. - № 12. - С. 241-261.
5. Страна огня: Произведения рус. писателей о Донбассе : в 2-х т. / [сост., предисл. и вступ. статьи к разд. К. Ф. Спасенко]. - Донецк : Донбас, 1979. - Т.1. 400 с.
6. Тараненко О. В. Донецкая мифология: смена концептов, или Уголь, Розы и Футбол / О. В. Тараненко // Метафізика Донецька. Філософські есе. - Донецьк : Донецьке відділення Наукового товариства ім. Шевченка, ТОВ "Східний видавничий дім", 2012. - С. 86-110.
7. Тимофеев П. Т. Пісенний фольклор робітничого середовища Донбасу (на матеріалі записів 20-х рр. ХХ ст.) / П. Т. Тимофеев. - Донецьк : Юго-Восток, 1997. - 182 с.
8. Юнгер Э. Рабочий. Господство и гештальт; Тотальная мобилизация; О боли / Э. Юнгер. - СПб. : Наука, 2000. - 539 с. - (Серія "Слово о сущем").

Белокобыльский Александр,

доктор философских наук, профессор,

профессор кафедры философии Донецкого национального технического университета

Ксения Сидорова,

аспирант кафедры философии

Донецкого отделения Центра гуманитарного образования НАН Украины

МИФ ДОНЕЦКА. ОНТОЛОГИЯ САМОСОЗНАНИЯ ГОРОДА

В статье в научный оборот вводится понятие "миф города", которое, с точки зрения авторов не тождественно понятиям "мифы города" и "мифология города". Анализируется история формирования мифа Донецка, выделяются основные этапы его становления, эксплицируются его содержательные и функциональные особенности.

Ключевые слова: миф города; городские мифы; мифология города; региональная идентичность.

Belokobylskiy Aleksandr,

Ph.D., professor

professor of the department of philosophy Donetsk National Technical University

Sidorova Kseniia,

graduate student of department of philosophy,

CGO NAN of Ukraine, Donetsk

THE DONETSK'S MYTH. ONTOLOGI OF THE CITY'S SELF-DEFINITION

One of the main trends of modern society is a marked increase of the theoretical interest to the sphere of mythology and the theory of myth. And in light of globalization approaches explicitly focus on the impact study of the regional aspects of social phenomena. In this regard, in regional studies of mythology appear attempts seen the myth city's as a socially formalized knowledge about the city or region, a strong regulatory and mobilization element in society, which is capable of forming a regional entity and identity.

№ 6 (126) листопад-грудень 2013 р.

A problem is in that every city has the own myths and specific municipal culture. It can be one of reasons of conflicts at co-operation of townspeople of different regions because all of us are inclined to identify itself with a sub-group on the sign of place of inhabitation, line of business or the world view.

Thus, at all cities have different myths and symbols. We are inclined to see our city as city of the chosen townspeople, while other cities and regions are inhabited by demons and monsters. The article suggests to consider the city like a self-valuable phenomenon.

The article submitted to scientific use of the term "the myth city's" which, the author's perspective is not identical to the concept of "myths of the city" and "Mythology of the city." also authors conducted analysis the history of the formation of the Donetsk's myth, identified the main stages of its formation, and conducted explication of its meaningful and functional characteristics.

Key words: *the myth city's; myths of the city; Mythology of the city; regional identity.*

REFERENCES

1. Biletska V. (1927), *Journal of ethnographic*, 5, pp. 55-59. (ukr).
2. Kuromiia Hiroaki. Freedom and Terror in the Donbas: A Ukrainian-Russian Borderland, 1870s-1990s., *Osnovy*, Kyiv, 510 p. (ukr).
3. Myronovych D. (2008), The religious space of the city, IX, 4 (94), pp. 315-323. (ukr).
4. Pokrovskiy P. (1913), *Russian wealth*, 12, pp. 241-261 (rus).
5. Spasenko K. F., comp. (1979), *Country of fire, Donetsk, Donbas*, 400 p. (rus).
6. Taranenko O. (2012), *Metaphysics Donetsk. Philosophical essays.*, Ltd East Publishing House, Donetsk, pp. 86-110 (rus).
7. Tymofieiev P. (1997), *Song folklore working environment of Donbass, Southeastward, Donetsk*, 182 p. (ukr).
8. Yunger Ernst (2000), *Working. Domination and Gestalt*, Science, Saint Petersburg, 539 p. (rus).

© Білокобильський Олександр, Сидорова Ксенія
Надійшла до редакції 14.11.2013

УДК 141.32

КАРПЕНКО АНДРІЙ,

*старший викладач кафедри філософії, соціально-політичних і правових наук
Донбаського державного педагогічного університету, м. Слов'янськ*

МЕТОДОЛОГІЧНІ КОЛІЗІЇ ГАЙДЕГГЕРОЗНАВСТВА: БІОГРАФІЧНА ТРАНСКРИПЦІЯ В РЕФЛЕКСІЇ ІДЕОЛОГІЧНОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ

У статті здійснено спробу ідентифікації, критичного осмислення та подолання суперечностей методології історико-філософського дослідження, виявлених у корпусі історико-філософської рецепції філософської спадщини та тлумачення філософської долі Мартіна Гайдеггера. Засвідчено наявність декількох інтерпретаційних стратегій дослідження - рефлексів: рефлексів іманентної герменевтики, редукціоністської інтерпретації, генетичної історіографії та ідеологічної історіографії. Виявлено методологічні засновки біографічної транскрипції політичних імплікацій Гайдеггерової філософії, здійсненої в працях Г. Отта і В. Фаріаса.

Ключові слова: *рефлекс; транскрипція; референт; методологія; антигуманізм; інтерпретація.*

Постановка проблеми. Сучасний історико-філософський дискурс, зокрема український, - явище настільки розмаїте, гетерогенне й суперечливе, що саме по собі виникає питання про наявність та дієвість критеріїв та принципів виділення історії філософії як окремої галузі наукового виробництва з-поміж інших напрямків філософського процесу. Пошук відповідей на поставлене питання є справою методології історико-філософської аналітики. Тільки чітке з'ясування методу й засвідчення його дієвості складають прямі умови перенормування аксіоматичних визначень об'єктного та предметного планів історико-філософської рефлексії.

Здійснити таке узагальнення методологічних тенденцій сучасного історико-філософського дискурсу можна тільки на матеріалі єдиного референта - окремої філософемі. У нашому випадку такою філософе-

мою постає творчість Мартіна Гайдеггера. У світовому досвіді рецепції філософування М. Гайдеггера вже напрацьовано певні усталені рефлекси: рефлексів іманентної герменевтики, редукціоністської інтерпретації, генетичної історіографії та ідеологічної історіографії. На нашу думку, для української культури освоєння спадщини німецького філософа залишається відкритим саме через відсутність єдиної методологічної стратегії історико-філософського конструювання та реконструювання референтів - мисленевих форм, прихованих структурами тексту та мови. Дескриптивізм пострадянської історико-філософської науки можна подолати тільки засобами критичної ревізії існуючих підходів та введення іншої проблематики до історико-філософського поля: проблематики ґенези мислення, а не переказу текстів.